

JAVASLATOK A FELNŐTTKORI TANULÁS TERÉN SZÜKSÉGES INTÉZKEDÉSEKRE¹

Munkacsoport-vezető: Juhász Ágnes

Lezárva: 2025. december 8.

1. Helyzetértékelés, alapvetések

A felnőttképzésnek nevezett szakpolitikai terület magába foglalja a *felnőttkori tanulás, kompetenciafejlesztés minden formáját* az online anyagok önálló feldolgozásától kezdve a szervezett képzéseken át az iskolai felnőttképzésig. Célmeghatározás, szabályozás szempontjából két nagy területre osztható. Az egyik a *felnőtt szakmai továbbképzés, átképzés (C-VET)*, amelynek a gazdaság humán erőforrás-fejlesztési céljaihoz szükséges igazodnia. A másik az *általános (nem szakmai célú) felnőttképzés*, amely lényeges átfedésben van a közművelődési, kulturális területtel. (A harmadik fontos területe, a *második esélyt adó iskolai oktatás* célrendszerében és szabályozásában a közoktatás része kell legyen.)

A felnőttképzés jelenlegi rendszere nem *alkalmas a felnőttkori tanulás kiemelt társadalmi, gazdasági szerepének kezelésére*. Az irányítási rendszer szétszabdalt és alacsony szintű, a szabályozás nem igazodik a sokrétű célokhoz. A tájékoztató, támogató szolgáltatások leépültek, a támogatott képzési programok nem eredményesek és nem hatékonyak. Az uniós pénzek beáramlása ellenére nem jelent meg a rendszerben a validáció, a hitelesítés, a motiváló finanszírozás. A felnőttkori szakképzésben az iskolák erősen preferálták a felnőttképzés más szereplőivel szemben, az iskolákban megszerezhető szakmák és szakképesítések ingyenessége elveszi a forrást a rugalmas alkalmazkodást, illetve a leszakadó rétegek felzárkóztatását segítő képzések finanszírozásától. A képzések, a forrásfelhasználás eredményességét, hatékonyságát nem, vagy csak formálisan vizsgálják.

Ugyanakkor az uniós ajánlások a felnőttkori tanulást kiemelten kezelik, és hozzá kapcsolódó indikátorokat is meghatároznak. A helyreállítási alap hozzáférhetővé válása esetén jelentős források nyílnak meg erre a célra.

A *100 pontban* megfelelő részletességgel jelennek meg a felnőttkori tanulással kapcsolatban szükséges, rendszerszintű és konkrét intézkedések. A javaslatok a felnőttkori tanulás hatékony és méltányos rendszerének megalapozását szolgálják. A javaslatok mindegyike megvalósítható az első két szakaszban. Így jelen anyag az első szakaszban megvalósítható intézkedésekre koncentrál.

2. Célkitűzések

- A felnőttkori tanulás jelentőségének és összetettségének megfelelő irányítási struktúra, stratégia és szabályozás kialakítása.
- A felnőttkori tanulásban való hatékony részvételt lehetővé tevő, arra ösztönző támogatási rendszer és szolgáltatások kialakításának elindítása.

¹ A háttéranyag eredetijét a 2022 tavaszán az ELEGY kezdeményezésére létrejött szakértői munkacsoport hozta létre. 2025-ben ez került aktualizálásra a Civil Közoktatási Platform szervezésében.

3. A célkitűzésekhez illeszkedő azonnali intézkedések

Irányítási struktúra, stratégia és szabályozás

1. A felnőttkori szakmai képzés, a kulturális (közművelődési, könyvtár stb.) terület, a társadalmi esélyteremtő képzések felügyeletét az *oktatásért felelős minisztérium irányítása alá* helyezni, legalább helyettes államtitkári szintre. Szabályozni, intézményesíteni kell a kapcsolatot a *foglalkoztatásért, gazdaságfejlesztésért felelős minisztériummal, valamint a szociális területtel.*
2. Létre kell hozni egy, a Szakképzési Innovációs Tanácshoz hasonló szervezetet az azonnali intézkedések megvitatására.
3. Az érdemi intézkedésekhez elengedhetetlen a felnőttkori tanulás *célrendszerének rögzítése.* Egyértelművé kell tenni a kettős - gazdasági és egyéni/társadalmi - célt.
4. A stratégiai célkitűzéseknek megfelelő, átgondolt programok alapján pályázatokat szükséges kiírni az *uniós források lehívására.* Az uniós források mellett elengedhetetlen hazai forrás biztosítása is.
5. A *Nemzeti Művelődési Intézetet* és a hozzárendelt képzés- és támogatásfelügyeletet vissza kell venni állami kézbe. (Jelenleg a Lakiteleki Alapítvány a tulajdonosa.)
6. Az oktatási nyilvántartás szabályozását *adattvédelmi szempontból* felül kell vizsgálni, és lehetőség szerint az azt kezelő magáncég (eKréta) jogosítványait korlátozni kell.
7. A felnőttképzés *törvényi definícióját és szabályozását* felül kell vizsgálni.

4. Támogatási rendszer és szolgáltatások; hatékonyságot segítő intézkedések

8. El kell indítani az *előkészítő lépéseket* a támogatási és szabályozási rendszer átalakításához, a tájékoztató, tanácsadó, támogató, validációs, döntés-előkészítő háttér és szolgáltatások létrehozásához.
9. *Néhány jogot javasolt azonnal törvényben rögzíteni:* ilyen a munkavállalók képzésekben való részvételének joga (a tanulási és munkaidő kapcsolatrendszerét a későbbiekben a Munka Törvénykönyvében szükséges szabályozni); az alacsony képzettségűek, illetve az idősek joga az alapkészségekhez, illetve a hiányzó - elsősorban digitális, illetve a munkába álláshoz elengedhetetlen - kompetenciákhoz jutáshoz és a támogató szolgáltatásokhoz.
10. *Néhány javasolt támogatás már az első szakaszban bevezethető:* ilyen lehet a képzésre való utazáshoz *utazási kedvezmény;* állami hozzájárulás a *digitális felnőttképzésben való részvétel feltételeinek biztosításához;* az *álláskeresői juttatás mellé a munkába állást segítő képzés és támogatás.*
11. A rendelkezésre álló adatokat, tanulmányokat, részvételhez szükséges információkat azonnal hozzáférhetővé kell tenni, és a létező kezdeményezések felhasználásával hozzá kell kezdeni egy *átfogó résztvevői és vezetői információs rendszer* kialakításához.
12. Ki kell iktatni az egyes szereplőket, illetve szereplőcsoportokat (iskolák, felsőoktatás, nemzetgazdaságilag kiemelt képzések) *indokolatlanul előnyben részesítő* szabályozási elemeket.
13. A szabályozási anomáliák feltárása, az adminisztrációs terhek csökkentése érdekében megbeszéléseket kell folytatni a képzők és a vállalkozások képviselőivel és a szakértőkkel.
14. Felül kell vizsgálni a *képzési hitel* szabályait annak biztosítására, hogy a jelenlegi egyetlen támogatási lehetőségéből ne legyenek kizárva a leginkább rászorulóknak.
15. *Meg kell teremteni a létező lehetőségek kihasználásának a feltételeit* (digitális tananyagok és szolgáltatások hozzáférhetővé tétele; a települési közművelődési infrastruktúra és szakembergárda felnőttképzési szolgáltatásokba való bevonása).
16. Lépéseket kell tenni a *Digitális Oktatási Stratégia* felnőttkori tanulással kapcsolatos javaslatainak megvalósítása érdekében.
17. Módosítani kell a felnőttképzésben kiadható mikrotanúsítványok szabályozását oly módon, hogy az ne csak szakképzési tankönyv oktatására legyen kiadható.

18. Átgondolt *kommunikációs kampány* indítandó a támogatási lehetőségek és az elérhető egyéni célok megismertetésére.

Háttéranyagok

Az ELEGY OSZB 2022-es felnőttképzési elemzése

Részletes javaslatok az azonnali felnőttképzési intézkedésekre

A felnőttkori tanulásra vonatkozó uniós dokumentumok